

Elvis Orbanić

RUDOLF ZAFRAN I VJERSKI ŽIVOT ŽUPE ŽMINJ (1946. – 1963.)

Josip Turčinović d.o.o. Pazin – Župa Žminj, Žminj, 2014.

Povjesničar doc. dr. sc. Elvis Orbanić, ravnatelj Državnog arhiva u Pazinu, autor je djela *Rudolf Zafran i vjerski život župe Žminj (1946. – 1963.)* objavljenog 2014. Na 94 stranice autor prikazuje život i rad žminjskog župnika Rudolfa Zafrana koji je od 1946. do 1963. pastoralno djelovao u toj župi središnje Istre.

Nakon predgovora i uvoda, djelo sadrži sljedeće naslove: Prve godine službe i prvi veliki zadaci, Vjerska živost, Odlazak iz Žminja i zaključak. Na koncu se nalaze pogovor – zahvala, prilozi, vreća i literatura te kratki Zafranovi biografski podaci. Autor Orbanić iskustvom rada na mnogobrojnim izdavačkim pothvatima Državnog arhiva u Pazinu, ustanove koja u Istri zasigurno prednjači aktivnom prisutnošću na polju kulture, osobito historiografije Istre, ovim je radom pokazao kako sročiti rad iz crkvene povijesti, znanstveno ga utemeljiti slijedeći pravila potrebnih referenci i ostajući istovremeno posve otvoren čitalačkom interesu najšire publike.

Župnik Rudolf Zafran rođen je 24. ožujka 1916. u slovenskom mjestu Šent Peter na Krasu, u današnjoj općini Pivka. Teološku formaciju dobio je u Kopru i Gorici, a zaređen je za svećenika 1940. godine. Tadašnja Tršćansko-koparska biskupija obuhvaćala je hrvatske, slovenske i talijanske svećenike pa je nakon Drugog svjetskog rata, zbog pomanjkanja hrvatskih prezbitera, ordinarij uputio Slovenca u hrvatsku župu Žminj. Nije to bio neuobičajen postupak. Prije dolaska u Žminj 1946., Zafran je službovao u Sv. Mateju (Cere). Biciklom, tada uobičajenim prijevoznim sredstvom, Zafran je obavljao svoje dužnosti. Bio je u nekoliko navrata i upravitelj Žminju obližnjih župa poput Sv. Ivanca ili već spomenutog mjesta Cere. Zafran je bio vrlo zauzet u pastoralu te u obnovi ratom oštećenih

crkvenih objekata, župne crkve sv. Mihovila i izgradnji nove župne kuće. Ovaj je svećenik ostao zapamćen kod mještana po velikom dobru koje je tijekom svoje dugogodišnje službe učinio. Bilo je to vrijeme poraća i velike materijalne oskudice. Svećenik je brinuo ne samo o vjerskom već i o materijalnom životu mnogih. Njegovo župnikovanje ima odlike i širenja kulture jer je Zafran imao bogatu privatnu knjižnicu koju je stavio na raspolaganje svojim vjernicima, osobito mladima. Dakako, svećenik je čovjek svoga vremena, pa i za žminjskoga župnika običaj plesa nosi odlike nemoralne zabave.

Orbanić je uspješno prožeo aktivan rad u pastoralu župnika Zafrana osnovnim obilježjima vjerskog života župe Žminj sredinom 20. stoljeća. Autor uvodi čitatelja u tematiku opisujući crkvene i društvene prilike središnje Istre nakon Drugog svjetskog rata navodeći novu i relevantnu literaturu. Donošenjem podataka o radu na obnovi struktura od odnosa sa svjetovnim vlastima ili popravka župne crkve te gradnji župnog stana, autor ne upada u opasnost suhoparna interesa za faktografske pojedinosti. Znajući da su župa i njezine strukture usmjerene na pastoral i da je vjerski život cilj i zadaća prema kojoj smjera cjelokupan život i rad katoličkog svećenika postavljenog da vodi jednu zajednicu vjernika u prošlosti do danas, Orbanić svoj interes usmjerava prema raznim aspektima crkvenog i vjerskog života Žminja. Pritom prenošenje vjere mladima vjeronaukom (koji tijekom župnikovanja ovoga svećenika biva postupno izbačen iz škola) i župnom katehezom zauzima istaknuto mjesto. Blizina Pazina i djelovanje tamošnje gimnazije i sjemeništa te Zafranova uloga u formaciji budućih svećenika također je zabilježena. Iz vjerskog života Žminja autor posebno proučava bogoslužje i dijeljenje sakramenata, razne liturgijske sastanke poput slavljenja večernjih, pobožnosti, procesije. Intenzivne momente vjerskog života autor pronalazi u misijskoj obnovi župe 1956. godine, a iz liturgijskog života posebno izdvaja marijanske pučke pobožnosti i razne druge oblike liturgijskoga štovanja Presvete Bogorodice. Donosi podatke o osobama angažiranim u raznim aspektima života župe, u liturgij-

skim i izvanliturgijskim aktivnostima. Poseban podnaslov posvećuje liturgijskom pjevanju i sviranju, kao i općenito ponašanju vjernika.

Pri analizi vjerskog i crkvenog života djelo dokazuje solidno poznavanje odredbi sakramentalnog i crkvenog života na općoj razini Katoličke Crkve, što omogućava ispravno vrednovanje vremena i načina na koji su neke odredbe ostvarene u lokalnoj žminjskoj sredini. Tako, na primjer, odredbu o učestalosti pričesti i pričesti djece, donesenu od pape Pija X. početkom 20. stoljeća, promatra u njezinoj realizaciji u Žminju. Takva teološka osposobljenost kod suvremenih povjesničara u Hrvatskoj vrlo je rijetka. Autor obrađuje i grafički prikazuje podatke poput broj stanovnika Žminja, broja krštenih, prvopričesnika, krizmanih, vjenčanih parova i sprovoda.

Tekst je popraćen obiljem fotografija o Žminju i njegovu crkvenu životu. Autor uspješno uspoređuje Zafranovo djelovanje, uspjehe i neuspjehe u pastoralu Žminja s rezultatima i okolnostima susjednih župa, u čemu dokazuje dobro poznavanje do sada objavljene literature.

Među priložima autor donosi popis župnika i upravitelja Žminja od 1690. do 2014. godine., kronologiju važnijih događaja župe Žminj, od prelaska unutar Tršćansko-koparske biskupije te pregled zemljišta svih beneficija župe Žminj prije i nakon agrarne reforme. Autor obilno koristi literaturu i vrela. Posebna je vrijednost djela u načinu na koji autor uspijeva integrirati usmene izvore (kazivače) i pisana arhivska vrela. Među kazivačima, čije je iskaze autor prikupio, nalazi se čak 21 osoba. Pisana arhivska vrela, osim u Arhivu župe Žminj, autor pronalazi u Arhivu Franjevačkog samostana u Pazinu, Arhivu Tršćanske biskupije, Arhivu Koparske biskupije, Arhivu Biskupije Poreč, Državnom arhivu u Pazinu, Matičnom uredu Rovinj, osobnim fondovima Marijana Pamića, Mate Krizmana, Marije Modrušan-Sošić, Vilme Zohil-Unukić te obitelji Rovis.

Iskrpnim prikazom vjerskog života Žminja i života župnika Zafrana Orbanić je svojim djelom pokazao kako sročiti rad iz crkvene povijesti, znanstveno ga utemeljiti ostajući istovremeno posve

otvoren čitalačkom interesu najšire publike. Uvjereni smo da je time utro put mnogim životopisima župnika naših seoskih i urbanih sredina koji još iščekuju marljivo pero suvremenika.

Marko Medved

